

ПЛОСКИЯ ДАНЪК КАТО ЕЛЕМЕНТ НА ПРОВЕЖДАНАТА ЛИБЕРАЛНА ДАНЪЧНА ПОЛИТИКА В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Валентина СТАНЕВА

valiastaneva@abv.bg

гл. ас. Валентина Илиева Станева, Висше транспортно училище "Тодор Каблешков"
София 1574, ул. "Гео Милев" № 158,

БЪЛГАРИЯ

Резюме: Темата за подоходното облагане е особено актуална поради факта, че урежда нов режим на данъчно третиране на доходите на физическите лица. Концепцията за плоския подоходен данък е отражение на възприетата от правителството либерална данъчна политика, изразяваща се в намаляване на данъка върху доходите на физическите лица.

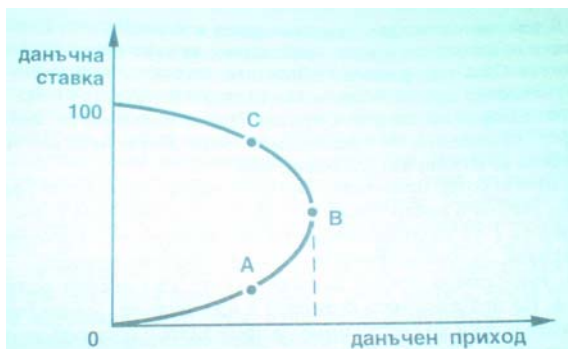
Ключови думи: подоходно облагане, плосък данък, данъчна политика, физически лица

През настоящата година правителството прие три важни решения, целящи реформа на данъчната система. На първо място беше разгледано намалението на осигурителната тежест с 3 процентни пункта. На второ място, ставките за облагане на доходите се намаляват от досегашните нива – 20, 22 и 24 % до плосък данък от 10 %. На трето място, премахват се множество преференции, необлагаеми доходи и привилегии по отношение облагането на доходите, като по този начин се изравнява и разширява данъчната основа и се премахват деформациите от неравностойното облагане. При хората с ниски доходи се премахва целия ефект от намалението на данъчните ставки и осигурителната тежест. Правителството обяви, че ще има четвърта част на данъчната реформа, като компенсация на негативните ефекти от изравняването на данъчната основа. Вероятно ще бъде избрано повишаване на минималната работна заплата в рамките на 220-240 лева.

Следва да се отбележи, че промяната е положителна за данъчните субекти. Естествено, всяко изменение в режима на облагане, първоначално за определен период от време води до обществено напрежение

сред бизнес средата и професионалистите в тази област, тъй като все пак е необходимо време и усилия за усвояването му. Едва след практическото прилагане на тези законодателни промени би следвало да се усетят ефектите от въвеждането на плоския данък.

Сериозното намаление на пределните данъчни ставки от 20-24% до 10% заедно с предвиденото намаление на осигурителната тежест ще насърчи заетостта в икономиката и ще увеличи стимулите за труд, защото по-голяма част от допълнителния доход ще остава в данъкоплатеца. Подобен пример имаме от 2006 година, когато бяха намалени осигурителните вноски, съпътствано с увеличаване броят на заетите с над 200 хиляди човека. При 10 % данъчна ставка и по-ниските осигуровки се очаква дела на сивата икономиката. Показателен в това отношение е примера с намаленията на корпоративния данък през 2007 година от 15 % на 10 % и свързаното с това нарастване на приходите с почти 50%. Има и други примери за намаления на осигуровките и данъка върху доходите от предишни години, които също показват, че при по-ниска ставка има ефект на изсветляване на икономиката.

фиг. 1

Икономиката също се развива по-бързо в страните с плосък данък, а в резултат се увеличават и доходите на работещите. При това ефектът е траен - известният автор на „Кривата на Лафер“ - Артър Лафер, в свое изследване показва сериозно ускоряване на икономиката в Балтийските страни и Русия, сравнявайки период от 5 години преди и 5 години след въвеждане на плосък данък. Приходите в държавния бюджет също са по-високи от очакваното в резултат на въвеждането на плосък данък.

Една от най-големите промени в данъчната основа е премахването на необлагаемия минимум. Това влияе негативно на всички данъкоплатци, но за повечето от тях позитивният ефект от по-ниските осигуровки и данъчни ставки е достатъчен, за да компенсира загубата на необлагаемия минимум. Трудно е да се каже колко от тези хора наистина са с ниски доходи и колко от тях имат високи доходи, но ги укриват.

Във всеки случай, един сравнително лесен начин за компенсиране на хората с ниски доходи е намаление на осигурителната тежест с повече от предвидените 3%.

Възможно е и смесено решение – 7-8% процента намаление на осигуровките плюс покриване на останалите чрез социалната система. Това, на практика, означава 4-5% допълнително намаление на осигуровките от януари 2008 година освен предвидените 3 пункта от 1 октомври.

По отношение на гражданските договори, отпадането на признатите разходи води до по-високо данъчно-осигурително бреме за хората, които получават доход по такъв начин. Намалението на осигуровките ще компенсира и при тях поне част от загубите. Друга част от загубите може да се компенсира ако тези хора започнат да водят счетоводство

(регистрирайки едноличен търговец) и по този начин ще могат да изваждат от облагаемия си доход всички разходи, за които имат документ.

По отношение на облекченията за деца, предполага се, че компенсацията може да се направи с половин % по-ниска осигурителна тежест.

Размерът на тези облекчения като обща сума не е много голям и премахването им може да се компенсира с не повече от половин процент по-ниски осигуровки.

На настоящия етап, данъка върху общия доход е основното плащане, което българските граждани правят в бюджета. С него се облагат физическите лица, които получават доходи от дейности и професионални занимания в страната. Това предопределя и водещата му роля по отношение на останалите данъци. Той осигурява около 90 % от общата сума от данъците от населението. Може би заради това, всяка идея за усъвършенстване на облагането е ориентирана към данъка върху общия доход. Данъка върху общия доход е представител на прогресивното подоходно облагане. Чрез него се разпределят вече разпределените и приелите форма на работна заплата и доходи резултати от съответната дейност.

Плосък данък (или пропорционален данък) е система от данъци, при която се прилага единна ставка (процент от дохода). Терминът "плосък данък" най-често се използва за подоходния данък. Плоският данък се прилага на национално равнище в ограничен брой страни по света, като по-разпространен е прогресивният данък върху доходите, при който гражданите с по-високи доходи плащат по-висока данъчна ставка от хората с по-нисък доход.

Основните рискове от въвеждането на плосък данък могат да се разделят в две сфери - социална и икономическа. В социалната сфера въпроса е породен заради факта, че на пръв поглед плоският данък поставя една и съща тежест върху всички групи от населението. До голяма степен този проблем би могъл да се разреши, с увеличаването на необлагаемия минимум и други преференции като семейни и детски добавки, които биха гарантирали доходите на по-ниско платените групи.

От икономическа гледна точка основният риск е свързан с ефекта от въвеждането на

плосък данък върху бюджета и платежния баланс и в крайна сметка върху стабилността на валутния борд в България.

Въвеждането на плосък данък има и вътрешноикономически, и международни аспекти. От гледна точка на вътрешната политика се цели разширяване на данъчната база чрез изсветляването на сивата икономика. В допълнение данъчното облагане на физическите лица се опростява, става по-ефективно с въвеждането на единна ставка и с премахването на преференциите.

От международна гледна точка въвеждането на плосък данък има много добър рекламен ефект за нашите търговски партньори, международните финансови институции и чуждите инвеститори. Тази идея показва ориентацията на правителството към свободните пазарни отношения, към създаване на по-привлекателни условия за чуждите инвеститори, към стимулиране на развитието на производствата и услугите и като цяло към опростяване, прозрачност и повишаване на ефективността на икономиката.

Изследването на подходните данъци, използвани в световната практика, дават основания да се формулират няколко извода:

Налице е ориентация на всички страни към намаляване мащабите на данъчното облагане на фирмите;

Основна приходна форма на финансовите системи в развитите страни е индивидуалния подоходен данък;

Данъчното облагане на печалбата е съпроводено с редица облекчения и намаления с цел укрепване на икономическата и финансова независимост на фирмата;

Повишава се социалната функция на данъка.

Данъчната политика представлява сложна конструкция от законови разпоредби, правила и техники за приложение, с които се осигуряват режими за облагане на печалби, доходи, обороти и имущества. По предмет на съдържание, това е правно-финансова конструкция, придобиваща определен вид съобразно степента на данъчната тежест, налагана на данкоплатците.

Увеличаване събираемостта на данъците по принцип е базова предпоставка за провеждане на либерална данъчна политика. Събираемостта зависи от множество фактори. С принципно значение от тях следва да се отбележат доброволното начало за приемане

на данъчната тежест от страна на данкоплатците, ефективният данъчен контрол, процесуалните действия по събиране на просрочени данъчни вземания и ограничаване сферата на проявление на сивата икономика.

Доброволното начало за плащане на данъци се формира при наличието на данъчни ставки, при които в резултат от укриването на данъци се понасят много по-големи плащания в сравнение с размера на данъчните вноски при доброволното издължаване.

Ефективността на данъчния контрол е следващия фактор, влияещ на данъчните приходи.

Много интересен фактор се явява изваждането на сивата икономика на светло. По публикувани данни в печата, продуктът на сивата икономика през 1997 г. е 34 % от БВП, докато към 2000 г. вече е спаднал на 32 на сто, а към юни 2007 г. според финансовия министър, делът на сивата икономика е между 15 и 25 на сто.

В заключение на разглежданите проблеми се налага следното обобщение:

На сегашния етап у нас съществуват условия за либерализиране на данъчната политика по отношение на прякото подоходно облагане поради настъпилата финансова стабилизация на страната и нагласата към подобни промени на международните финансови институции. Същевременно разглежданите за целта предпоставки също така могат да се изпълнят. Нещо повече, намаляването на данъчните подоходни тежести бе извършено вече в страните с преходни икономики от Централна Европа. България изостава не само по време, но и поради факта, че трябва да стартира от значително по-високи данъчни ставки. Преодоляването на разликите от високи до относително ниски приемливи ставки неминуемо изисква по-дълъг период на либерализиране на облагането. Посочените данъчни промени могат да се осъществят успешно единствено с подходящи за целта изменения на бюджетната политика, повишаване събираемостта на данъците и ограничаване дела на сивата икономика.

ЛИТЕРАТУРА:

[1] ЕПСТЕЙН, МИРЦА; Международни счетоводни стандарти, Издателство "Кабри", София, 2002-2003;

[2] СТОЯДИН САВОВ И КОЛЕКТИВ; Икономикс, Издателство “Тракия-М”, София, 1998;

[3] Закон за облагане доходите на физическите лица;

[4] ВЕЛИЧКО АДАМОВ; Теория на финансите, Издателство “Свищов”, Свищов, 1992;

[5] Вестник «24 часа» - от м. Август и Септември 2007 г.

THE FLAT TAX AS COMPONENT OF THE IMPLEMENT LIBERAL TAX POLICY OF BULGARIA REPUBLIC

Valentina Staneva

Higher School of Transport , 158 Geo Milev Street, Sofia
BULGARIA

Abstract: *The general notion for the income tax is particularly actual due to the fact that he stages a new regimen of tax treatment of the annuities of the manual persons. The conception for the flat income tax is reflection to the taken by the government liberal tax policy, saying, in decreasing incoming tax on the manual persons.*

Key words: *appropriate taxation, flat tax, tax policy, manual persons*